

Dünyada İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Danimarka Örneği

German as a second foreign language in the world

- an example of Denmark -

Muhammet KOÇAK*, Ferdiye ÇOBANOĞULLARI†

Özet

Bu çalışmada Türkiye’de birçok Anadolu lisesinde ikinci yabancı dil olarak okutulan Almancanın başarı sorunu ele alınmıştır. Bu soruna ışık tutulması amacıyla yabancı dil öğretimini en iyi yürüten ülkelerden birisi olan Danimarka’nın yabancı dil öğretim sistemi incelenmiş, söz konusu sistem Türkiye’deki sistem ile karşılaştırılmış ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca, Karşılaştırmalı Eğitim, Danimarka Eğitim Sistemi

Abstract

In this study, it was analyzed the achievement problem regarding German lessons as a second foreign language in several Anatolian high schools, which means public high schools in Turkey receiving the students with high scores. With purpose of enlightening the problem, it was presented the system of foreign language teaching in Denmark, which is admitted to carry out one of the best teaching between the countries in the world. It was compared, in this study, the mentioned system with the one existing in turkey and several suggestions have been made.

Keywords: German as a second foreign language, comparative education, the Danish education system

Giriş

Yabancı bir dil bilmenin günümüzdeki önemi ile özellikle kişilerin sosyal, kültürel ve ekonomik hayatlarına sağladığı faydaları herkesçe bilinmektedir. Ancak günden güne insanlar arasındaki iletişim ihtiyacının daha da artması, iş başvuruları vb. durumlarda İngilizcenin yanı sıra ikinci bir dil bilgisinin de istenmesi ve bazı iletişimsel durumlarda İngilizcenin yetersiz kalması gibi nedenlerden dolayı ikinci bir yabancı dilin öğrenilmesi de gerekli hale gelmiştir.

İkinci yabancı dilin okullarda öğretilmesi, sadece iş hayatında ve iletişim alanlarında sağlayacağı avantajlardan ötürü değil, Avrupa Birliği’ne dâhil olma hedefi olan Türkiye’nin Avrupa Birliği ile uyum içerisinde olabilmesi için de gereklidir.

*Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, muhammetkocak@gazi.edu.tr

† Doktora Öğrencisi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Almanca Öğretmenliği Bilim Dalı, ferdiye92@gmail.com

Nitekim Avrupa Eğitim Komisyonu 1995 yılında yayınladığı “Öğrenen Topluma Doğru” başlıklı bildirisinde Avrupa Birliğine üye ülkelerin vatandaşlarının anadilleri dışında en az iki Avrupa dilini yeterli düzeyde bilmelerini ilke olarak benimsemiş ve bu doğrultuda bireylere yardım kararı almıştır. Söz konusu uygulamalardan birisi de, vatandaşların çok dilli olarak yetişmelerini sağlamak ve onları dil öğrenmeye teşvik etmek amacıyla geliştirilen ve 2002 yılından itibaren uygulanmaya başlanan “Avrupa Dil Gelişim Dosyası” projesidir (Demirel, 2011, s.22-23).

Türkiye de, Avrupa’daki bu çalışmalar ve kararlar doğrultusunda dünyada öğrenilme oranı açısından önemli bir yere sahip Almanca’yı, ikinci yabancı dil olarak ders programlarına eklemiştir. Ancak dünyada önemli bir yere sahip olmasının yanı sıra ekonomik, kültürel ve sosyal alanlarda, Almanya ile sıkı ilişkiler içerisinde olan Türkiye’de, öğrencilerin büyük bir kısmının Almanca’yı başlangıç seviyesinde dahi yeterli düzeyde öğrenemedikleri bilinmektedir. Öğrencilerin, Almanca’yı istenilen düzeyde öğrenememeleri, ikinci yabancı dil öğretim sisteminde eksiklik veya yanlışlık olduğunun en büyük kanıtlarından birisidir. Bu çalışmanın amacı da, ikinci yabancı dil öğretiminin eksiklik ve yanlışlıklarını tespit etmeye çalışarak ikinci yabancı dil öğretimine katkı sağlamaktır. Bu sebeple yabancı dil öğretiminde çok büyük oranda başarı sağlamış olan Danimarka’nın ikinci yabancı dil olarak Almanca’yı Türkiye’den nasıl farklı öğrettiği araştırılmıştır. Betimsel yöntemin kullanıldığı çalışmada Danimarka’daki sistem ve uygulamalar Türkiye’deki ikinci yabancı dil öğretim sistemi ile karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma sonrasında Türkiye’deki sisteminin eksiklikleri tespit edilmeye ve Danimarka’nın eğitim sistemi göz önüne alınarak öneriler sunulmaya çalışılmıştır.

Dünyada Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminin Genel Durumu

Avrupa Komisyonuna bağlı Avrupa İstatistik Ofisi “Eurostat” (2014) verilerine göre Almanca, Avrupa’da İngilizce ve Fransızcadan sonra okullarda en çok öğretilen üçüncü yabancı dil konumundadır. Almanca Avrupa Birliğine üye bazı ülkelerde ikinci yabancı dil olarak öğretilirken Lüksemburg’da ilköğretimden itibaren birinci yabancı dil olarak müfredatta yer almaktadır. Ortaöğretimin birinci kademesinde Almanca’nın ikinci yabancı dil olarak öğretildiği Avrupa ülkeleri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 1. Avrupa’da Ortaöğretim I. Kademedeki İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretimi (2014)

Ülkeler	I. Yabancı Dil	II. Yabancı Dil
Çek Cumhuriyeti	İngilizce	Almanca
Danimarka	İngilizce	Almanca
İrlanda	Fransızca	Almanca
Hırvatistan	İngilizce	Almanca
Lüksemburg	Almanca	Fransızca
Macaristan	İngilizce	Almanca

Polonya	İngilizce	Almanca
Slovenya	İngilizce	Almanca
Slovakya	İngilizce	Almanca
FRY Makedonya	İngilizce	Almanca

Kaynak: Eurostat Newsrelease (2016), Foreign language learning

İstatistiksel verilere göre 2012 yılında Avrupa geneli ortaöğretim I. kademedede (Sekundarstufe I/ Lowersecondarylevel) Almanca %22,1'lik bir oranla en çok tercih edilen üçüncü dil olmuştur. 2014 yılında ise bu oran %1'lik bir artış göstermiş ve ortaöğretim I. kademedede Almanca öğrenenlerin sayısı 3 milyona ulaşmıştır. Lüksemburg (%100) Danimarka (% 73,5) ve Polonya (% 69.3) Almanca öğretim oranı yüksekliği açısından ilk üç sırada bulunan ülkelerdir. Ortaöğretim II. kademesinde (Sekundarstufe II/ Uppersesecondarylevel) ise Almanca %18,9'luk oranla İngilizce, Fransızca ve İspanyolcadan sonra dördüncü sırada en çok öğrenilen dil olarak karşımıza çıkmaktadır (Eurostat, 2014; European Comission, EACEA, Eurydice, 2017a, s.13; Eurostat Pressemitteilung, 2014).

Elde edilen diğer verilere göre Avrupa Birliğine üye ülkelerde Almanca öğrenenlerin sayısında 2005 ve 2010 yılları arasında bir düşüş gözlenmiştir. İstatistiklere göre Avrupa geneli ortaöğretim ikinci kademesinde Almancayı tercih edenlerde %11'lik bir düşüş gerçekleşmiştir (Mischke, 2011, s.1150; European Comission, EACEA, Eurydice, 2017a, s.80).

Avrupa'nın aksine Asya, Güney Amerika ve Afrika'da ise Almancaya olan ilgi artmış (Sator, 2015) ve özellikle Çin, Hindistan ve Pakistan Almanca öğrenme oranlarında büyük bir yükseliş göstermiştir. 2010 yılında Çin'de genel olarak Almanca öğrenenlerin sayısı 40.900 iken, bu rakam 2015 yılında 117.487'e yükselmiştir. Bu durum Çin'de 5 yıl içerisinde Almanca öğrenenlerin sayısının iki kattan fazla arttığını göstermektedir (Pflug, 2009; Statistische Erhebungen, 2010, s.5; Datenerhebung, 2015, s.10). Dünya çapında ise Almanca öğrenim rakamları aşağıdaki tablodaki gibidir.

Tablo 2. Almanca Öğrenenlerin Dünya Çapındaki Dağılımı

Avrupa	Asya (Doğu-Güneydoğu- Kısmi Güney)	ABD/Kanada	Afrika
9,4 Milyon	790.000	535.000	850.000

Kaynak: Deutsch als Fremdsprache weltweit Datenerhebung 2015/Auswärtiges Amt

2015 yılı resmi verilerine göre dünya genelinde 15.455.452 kişi Almanca öğrenmektedir. 2010 yılına kıyasla 2015 yılında dünya çapında okullarda Almanca öğrenen kişi sayısında 631.493 kişilik bir artış yaşanmıştır (Datenerhebung, 2015, s.16). Yukarıdaki veriler değerlendirilecek olursa, Avrupa'da Almanca öğrenen kişi sayısı azalmasına rağmen özellikle Asya kıtasında Almancaya olan ilginin artmasıyla

Almanca bir kayıp yaşamamış ve yine en çok öğrenilen diller arasındaki yerini korumuştur.

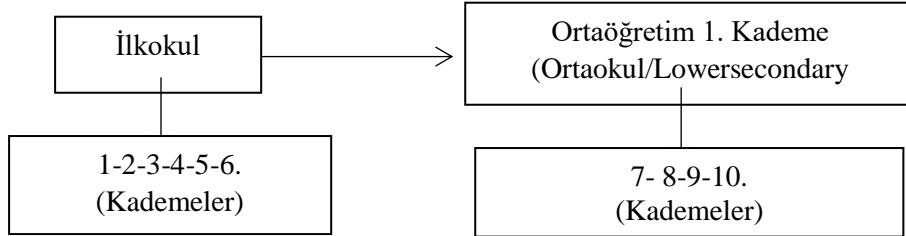
Danimarka'da İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretimi

Danimarka uzun yıllardır yabancı dil alanında göstermiş olduğu başarılarından ötürü birçok ülkeye yabancı dil öğretimi konusunda örnek olabilecek konumdadır. EF English Proficiency Index (2016) verilerine göre Danimarka, araştırmaya dâhil edilmiş 72 ülke içerisinde İngilizce yeterliliği bakımından ikinci sırada bulunmaktadır. Çok ileri düzey yeterlilik derecesine sahip Danimarka'nın bu başarısı, yabancı dil öğretim sisteminin kalitesinin bir göstergesidir. Önceki bölümde görüldüğü üzere ikinci yabancı dil olarak Almanca'nın en yoğun şekilde öğretildiği ülkelerden birisi de Danimarka'dır. Bu özelliğinden ötürü Danimarka'nın ikinci yabancı dil olarak Almanca öğretim sistemi bu çalışmada çeşitli açılardan ele alınarak incelenmiştir.

İkinci yabancı dil öğrenme zorunluluğu ve başlama yaşı

2014-2015 eğitim yılı itibarı ile Danimarka'da zorunlu olarak ikinci yabancı dil eğitimine V. kademedede 11 yaşında başlanmaktadır. İkinci yabancı dil olarak Almanca veya Fransızca'yı seçme hakkına sahip olsalar da, öğrencilerin büyük çoğunluğu Almanca'yı tercih etmektedir. VII. kademededen itibaren ise öğrenciler zorunlu olarak ikinci yabancı dil eğitimine (öğrenci-öğretmen anlaşmasına dayalı olarak) devam etmek zorunda değildir. Talepte bulunan öğrenciler ise üçüncü yabancı dil eğitimine başlayabilmektedir (Beadle & Scott, 2014, s.8).

Şekil 1. Danimarka Okul Kademeleri/Folkeskole

Kaynak: Ministry of Education/Denmark

Avrupa'da ilköğretim seviyesinde ikinci yabancı dil öğrenme zorunluluğu sadece Danimarka, Estonya, Yunanistan ve Letonya'da bulunmaktadır. (European Commission, EACEA, Eurydice, 2017b, s.30-31). Danimarka'da lise düzeyinde zorunlu ikinci veya üçüncü yabancı dil sadece bazı bölümlerdeki öğrenciler için zorunludur ve diğer öğrenciler için bu durum tamamen isteğe bağlıdır (European Commission, EACEA, Eurydice, 2017c, s.8). Buna rağmen Danimarka'daki tüm okullar öğrencilere yabancı dil dersleri sunmakla yükümlüdürler. (European Commission, EACEA, Eurydice, 2017a, s.36,46). Ayrıca Danimarka'da uygulanan pilot projeler sayesinde öğrencilerin İngilizce dışında başka diller öğrenmesi sürekli desteklenmektedir (Beadle & Scott, 2014, s.9).

Öğrencilerin Okul Düzeyine Göre İkinci Yabancı Dil Öğrenim Oranları

İlkokul ve ortaokul düzeyindeki öğrenciler ikinci yabancı dil olarak daha çok Almancayı tercih etmektedirler. İstatistiksel verilere göre Danimarka’da 2012 yılında ortaokul seviyesindeki öğrencilerin %81,6’sının en az iki veya daha fazla yabancı dil öğrendiği tespit edilmiştir. Lisede ikinci yabancı dil öğrenim oranı ise %45 civarındadır. (European Commission, EACEA, Eurydice, 2017a, s.66-74; European Commission, 2015, s.67).

İkinci yabancı dil öğreniminde ulaşılabildiği beklenen dil seviyesi ve ders saatleri

Bilindiği üzere “Diller İçin Avrupa Ortak Öneriler Metni” yayınlandığından beri birçok Avrupa ülkesi bu öneri metni doğrultusunda yabancı dil öğretim programlarını düzenlemektedir. Danimarka da bu metin doğrultusunda ortaokulun sonunda öğrencilerden ikinci yabancı dil olarak Almancayı “A2” seviyesinde öğrenmelerini beklemektedir. Danimarka bu metni (dil seviyesi için) şu anda sadece ilk ve ortaokul dereceleri için kullanmaktadır. Nosyonel orana göre bu derecelerdeki ikinci yabancı dil için yıllık minimum ders miktarı 36 saattir (European Commission, EACEA, Eurydice, 2017a, s.115-123).

Lisede öğrenilen ikinci yabancı dil Almanca, ilköğretimde öğrenilenlerin bir devamı niteliğindedir. Ancak yeni başlayanlar için de Almanca dersleri sunulmaktadır. Normal bir ikinci yabancı dil dersi haftalık 4 saattir. Lisenin üçüncü yılına gelindiğinde ikinci yabancı dil olarak Almanca isteğe bağlı olarak ileri seviyede öğrenilebilir ve Almanca dersleri sözlü bir sınavın yanında öğrencilerin yazılı olarak yaptığı çalışmalarla tamamlanmaktadır. (Jakobsen, 2001, s.1667; Nielsen, 2010, s.1643). Ders saati ise her ders için 45 dakikadır. Ancak lisede ders saatleri 45-60 dakika arasında değişebilir (Altın,2017).

İkinci yabancı dil Almanca öğretiminin kapsam ve içeriği

Danimarka Eğitim Bakanlığının (6)7-16 yaş aralığındaki ilk ve ortaokul öğrencileri için belirlemiş olduğu yabancı dil müfredatı aşağıdaki tablodaki gibidir.

Tablo 3. Danimarka’da Genel Yabancı Dil Müfredat Kapsamı/Folkeskole

Genel Nokta	Uluslararası dili (İng.) ve Avrupa (Alm./Fr.) dillerini iletişim aracı olarak kullanmak.
	Sözlü ve yazılı ya da anlama ve üretme becerilerinin önceliği yoktur. Öğrenciler aşağıdaki tüm aktivitelere katılır:
Eğitimin İletişimsel Yönü	Dinleme/Konuşma -Konuşma dilinin farklı çeşitlerini anlayabilme ve duruma uygun şekilde tepki verebilme. -Konuşma esnasında ve sözlü iletişimin diğer türlerinde kendini yeterince ifade edebilme.

	<p>-Farklı türlerdeki metinleri anlayabilmek ve açıklayabilmek.</p>
	<p>Okuma</p> <p>-Bilgi ve tecrübe kazandıran metinleri okuma.</p>
	<p>Yazma</p> <p>-Yazılı şekilde kendini açıkça ifade edebilmek. -Yazma ve konuşma dili arasındaki temel farkları, resmi ve gayri resmi dil kullanımı arasındaki farkları anlayabilmek</p>
	<hr/> <p>Telaffuz-Dilbilgisi-Sözcük Bilgisi</p> <p>-Öğrenciler dilin potansiyelinden tamamen yararlanmalı, kendilerini kesin ve çeşitli şekillerde ifade edebilmelidir. -Fonetik ve dilbilgisi kuralları dâhil olmak üzere dilin işlev ve yapılarına aşina olunmalıdır. -Öğrenciler dil kullanımında sözcük bilgisinin önemini farkında olmalıdır. Dil öğrenme aktivitelerine önemli zaman ayırmalı ve gayret sarf etmelidirler.</p>
Dilbilgisi Öğretimi	<p>Dil üzerine Yansıma</p> <p>-Öğrencilerin çalışmaları öğrendikleri yabancı dil ve Danca arasındaki benzerlik ve farklılıklara odaklanmalıdır. Ayrıca sadece Danca değil diğer yabancı dillerle olan benzerlik ve farklılıklara da odaklanmalıdır.</p>
	<hr/> <p>Diğer Kültürler Hakkında Bilgi</p> <p>-Öğrencilerin çalışmaları yabancı dilin konuşulduğu ülkenin yaşam koşullarına, günlük hayatına, değerlerine ve normlarına; kültürün ve dilin dünyadaki pozisyona odaklanmalıdır. -Öğrencilerin çalışmaları onların dünyayla iç içe olmalarını ve böylece diğer kültürleri daha fazla anlamalarını sağlayacak başlıklara odaklanmalıdır.</p>
Öğretimin Sosyokültürel Yönü	<p>-Çalışmalar öğrencilerin kendi kültürleri ile yabancı kültür arasındaki benzerlik ve farklılıklara odaklanmalıdır.</p>
	<p>Diğer Kültürlerden İnsanları Anlamak</p> <p>-Öğrenciler yabancı dili dünya ile ilişki kurmak için kullanmalı ve diğer kültürler hakkında anlayışlarını geliştirmelidir.</p>
	<hr/> <p>Özerk Öğrenimi Teşvik Etmek</p> <p>-Öğrenciler en iyi şekilde dil öğrenme anlayışı geliştirmelidir.</p>
Öğretimin Bilişsel ve Duyuşsal Yönü	<p>Kişilik Gelişimini Teşvik Etmek</p> <p>-Öğrenciler yabancı dil öğretimini kişisel gelişimlerini ilerleten bir araç olarak düşünerek motive olmalıdır.</p>

Kaynak: Eurydice (2001). Foreign Language Teaching in Schools in Europa

Yukarıdaki tabloyu özetleyen Jakobsen (2001, s.1667), Danimarka'da yabancı dilin kişisel gelişim aracı olarak görüldüğünü ve Almanca'nın uluslararası bağlamda

bir iletişim aracı olarak kullanılabilmesi için öğretilmesini aktarmaktadır. Bunun yanı sıra müfredata göre Almanca derslerinin içeriğinin, Almanca konuşulan ülkelerin değerlerini, normlarını, günlük yaşamlarını içermesi gerektiği ve derste Almanca konuşulan ülkeler ile Danimarka arasında kültürel benzerlik ve farklılıklara dikkat çekilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Yabancı dil öğretmenleri- ders işleyiş ve öğrencileri değerlendirme modelleri

Danimarka'da farklı düzeyler arasındaki yabancı dil öğretmenlerinin eğitimleri de farklılık göstermektedir. İlkokul ve ortaokul kademelerinde (Folkeskole'de) öğretmen olabilmek için 4 yıllık bir pedagojik yüksekokuldan mezun olmak yeterlidir. Ancak lise öğretmeni olmak isteyenler Almanca eğitimi veren bir eğitim üniversitesine gitmek ve yüksek lisans yapmak zorundadırlar. Diğer bir ifade ile ilk ve ortaokul kademelerinde yarı uzmanlaşmış öğretmenler görev yaparken, liselerde uzman statüsüne sahip öğretmenler görev yapmaktadır. Uzman statüsündeki öğretmenler bir veya birden fazla yabancı dil dersi verebilmektedir. Lisedeki öğretmenler akademik bir eğitime sahip olduklarından genel olarak aktif bir şekilde çalışmaktadırlar ve önemli ders materyallerinin yayınlanmasında aktif rol oynamaktadırlar. Ayrıca 2013 yılında %45 civarı ortaokul öğretmenin mesleki amaçla yurt dışına seyahat ettikleri de belirtilmiştir (Nielsen, 2010, s.1643; European Commission, EACEA, Eurydice, 2017a, s.86-99; Jakobsen, 2001, s.1667).

Merkezi müfredat çok genel olduğu için, müfredattaki boşlukları öğretmenler bireysel olarak doldurmaktadırlar. Danimarka okul sistemi, öğretmenlerin bireysel olarak ders işleminin önemli olduğuna inanmaktadır. Her öğretmen kendi ders işleyiş şekline sorumludur. Yabancı dil öğretiminde de stratejik, üretimsel, yazılı ve sözlü yeteneklere odaklanılır (Jakobsen, 2001, s.1667; Mortensen, 2005). Sercu'nun 2002 yılında yaptığı anket çalışmasında Danimarkalı, İngiliz ve Belçikalı yabancı dil öğretmenlerinin (İng., Alm., Fr.) dilin kültürlerarası boyutunu öğretirken ne gibi aktiviteler kullandıkları araştırılmıştır. Bu çalışmaya göre öğretmenler, sınıfta kültür üzerine tartışmalar yaptıklarını, televizyon programları ve benzeri iletişim araçları ile çalıştıklarını ya da sınıfa yabancı bir misafir davet ettiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenler, kültürlerarası yetinin kazandırılmasında en iyi yolun öğrencilerin yabancılarla direkt kontak kurmasından geçtiğini düşünmektedirler. Bunun dışında Avrupa'nın birçok ülkesinde olduğu gibi, içeriğin öğretilmesinde yabancı dil kullanmaya dayalı CLIL (Content and Language Integrated Learning) programı Danimarka'da da kullanılmaktadır (European Commission, EACEA, Eurydice, 2017a, s.57).

Öğrencileri test etme ve değerlendirme söz konusu olduğunda Danimarka diğer Avrupa ülkelerinden önemli ölçüde ayrılmaktadır. Danimarka'daki okullar sınav merkezli ya da test odaklı değildir. Öğretmenler, öğrencilerin teste veya sınava tabi tutulmasının oluşturduğu olumsuz etkileri sınavdan daha fazla dikkate almaktadırlar.

Öğretmenlere göre sınavlar öğrencilerde motivasyon azalmasına, kendine güven eksikliğine, disiplin problemlerine ve başarısızlık hissine sebep olabilmektedir. Yabancı dil alanında ise her seviye sonunda uygulanan sınav; öğrenci, öğretmen ve diğer bir değerlendirici arasında ve hedef dildeki sözlü iletişim üzerine gerçekleşmektedir (Mortensen, 2005).

Danimarka ve Türkiye'deki İkinci Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminin Karşılaştırılması

Bir önceki bölümde çeşitli açılardan Danimarka'daki ikinci yabancı dil olarak Almanca öğretiminden bahsedilmiş ve genel anlamda Danimarka'nın yabancı dil öğretim sistemine değinilmiştir. Aynı çerçevede Türkiye ile karşılaştırılması yapıldığında bir takım benzerlik ve farklılıkların olduğu tespit edilmiştir.

Öncelikle Danimarka'da zorunlu ikinci yabancı dil öğretimi 11 yaşında ilkokulda başlamaktadır. Türkiye'de ise ikinci yabancı dil öğretimine lisede 14 yaşında başlanmaktadır. European Commission, EACEA ve Eurydice (2017a, s.123) raporuna göre her iki ülkede de ikinci yabancı dilde ulaşılması gereken azami seviye A2 olarak belirlenmiştir. Ancak Danimarka'da A2 seviyesi ortaokulun sonunda ulaşılması gereken seviye iken Türkiye'de lise sonunda ulaşılması gereken seviyedir. Danimarka'daki öğrenciler ilkokuldan itibaren, liseye kadar ikinci dil olarak Almanca dersi seçtikleri takdirde Almancayı çok daha ileri bir seviyede öğrenebilirler. Türkiye'de ikinci yabancı dil olarak Almancanın çok ileri seviyede öğrenilmesi olanaksız gibi görünmektedir. Yine aynı rapordan (2017a, s. 115) elde edilen verilere göre Almanca için yıllık minimum nosyonel ders saati Danimarka'da 36 saat iken Türkiye'de 16 saattir. Bu da Danimarka'nın ikinci yabancı dil dersine Türkiye'den iki kat fazla zaman ayırdığını göstermektedir. İki ülkenin müfredatları karşılaştırıldığında ise birbirlerinden çok farklı olmadıkları anlaşılmaktadır. Türkiye'nin Almanca öğretim müfredatına bakıldığında Danimarka'da olduğu gibi dört temel dil becerisinin ve kültür öğretiminin önemi vurgulanmaktadır. Ayrıca yabancı dil öğreniminin bireyleri çeşitli açılardan geliştireceği vurgusu da yapılmıştır (MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, 2017). Öğretmen eğitimi karşılaştırılacak olursa; Türkiye'de lise düzeyinde zorunlu ikinci yabancı dil dersi veren öğretmenlerin eğitim seviyeleri Danimarka'daki lise öğretmenlerinden daha düşüktür. Danimarka'daki ilk ve ortaokul öğretmenlerinin eğitim seviyeleri Türkiye'deki öğretmenlere daha yakın sayılmaktadır. Her iki ülkedeki öğretmenler de kendi ders işleyiş şekillerinden kendileri sorumludur.

Danimarka'da yabancı dil derslerinde sadece yazma becerisine değil konuşma becerisine de önem verilmektedir. Yabancı dil her şeyden önce iletişim için öğrenilir. Öğretmenler özellikle hedef ülkenin kültürünü öğretirken tartışmalar yapmakta ve farklı ders materyalleri kullanmaktadırlar. Öğretmenler öğrencilerin bitirme sınavlarını hedef dilde ve sözlü olarak gerçekleştirmektedir (ileri dil seviyesinde yazılı çalışmalar da istenmektedir). Ayrıca bazı okullarda sınıfta hedef dil kullanımını

destekleyen CLIL programı kullanılmaktadır. Türkiye’de ise bu program (devlet okullarında) uygulanmamaktadır (European Commission, EACEA, Eurydice, 2017a, s.55) ve Türkiye’de öğrencilerin sadece sözlü sınavla değerlendirilmesi de pek olası değildir.

Türkiye’de ikinci yabancı dil öğretimi ile ilgili yapılan bir anket çalışmasında (Can & Can, 2014, s.50) araştırmaya katılan 159 öğrenciden neredeyse tamamı, öğretmenlerin sınıfta sadece Türkçe konuştuklarını, ezber ağırlıklı ders işlediklerini, dilbilgisi öğretiminin ön planda olduğunu, konuşma aktivitelerine yeterince yer vermediklerini, öğrencileri sadece sınav notu ile değerlendirdiklerini ve sürekli ders kitabından ders işlediklerini belirtmişlerdir. Aynı anket çalışmasında öğrencilerin büyük çoğunluğu ikinci yabancı dili günlük yaşamlarında etkili şekilde kullanamadıklarını belirtmişlerdir. Tamamına yakını ise üniversite sınavında ikinci yabancı dilden soru gelmediği için bu dersi önemsemediklerini söylemişlerdir. Yarıdan fazlası ise ikinci yabancı dil öğrenmenin önemini yeterince kavrayamadığını, ikinci dili önemli bulmalarına rağmen işlerine yaramayacağını düşündüklerinden motivasyonlarının düştüğünü belirtmişlerdir. Özel görüşünü belirten bir öğrenci ise Almanca dersine sadece devam zorunluluğundan dolayı girdiğini söylemiştir.

Mondalsh ise Danimarkalı lise öğrencilerinin (lisede yabancı dil zorunlu değildir) yabancı dili diğer hedeflere ulaşabilmek için öğrendiklerini ve bu şekilde yabancı dil öğrenimi için dışsal şekilde güdülendiklerini belirtmiştir (Swendsen, Mondahl, & Faizi, 2014, s.3). Bu açıklamadan Danimarkalı öğrencilerin yabancı dili başka hedeflere ulaşmak için bir araç olarak gördükleri ve yabancı dili gereksiz bir uğraş olarak görmedikleri sonucuna ulaşılmaktadır. Karşılaştırma neticesinde Türkiye’deki ikinci yabancı dil öğretiminde yaşanan sorunların kaynağı da bu tespitlerle ortaya çıkmaktadır.

Sonuç

Türkiye’de, yabancı dil öğretiminde yıllarca sorunlar yaşandığı ve her türlü önleme rağmen bu sorunların aşılamadığı bilinmektedir. Birçok lise müfredatına ikinci yabancı dil olarak Almanca derslerinin eklenmesiyle birlikte var olan birinci yabancı dil öğrenim sorunlarına bir de ikinci yabancı dil sorunu eklenmiştir. Bu çalışmada ise Danimarka ve Türkiye’deki ikinci yabancı dil öğretimi sistemi karşılaştırılarak, Türkiye’nin ikinci yabancı dil öğretimindeki bazı eksiklikleri ortaya konulmuştur.

Her iki ülkenin yabancı dil öğretim sistemlerinin benzerlik ve farklılıklar gösterdiğine araştırmada değinilmişti. İki ülkenin benzerlik gösterdiği en önemli nokta yabancı dil öğretim müfredatlarıdır. Benzer müfredatın Danimarka’da başarı göstermesi ama Türkiye’de istenilen sonucu vermemesi, sorunun müfredatta değil uygulamada olduğunun açık bir göstergesidir.

Türkiye'deki öğretmenler, Danimarkalı öğretmenlerin aksine derslerde konuşma becerilerini ihmal etmekte ve dilbilgisi öğretimine ağırlık vermektedirler. Ancak sorununun tek kaynağının öğretmenler olduğunu söylemek de doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Türk ve Danimarkalı öğrencilerin yabancı dil öğrenmeye bakış açıları arasında da farklılıklar görülmektedir. Danimarka'daki öğrenciler yabancı dil öğretimini diğer hedeflere ulaşmada önemli bir araç olarak görürken, Türk öğrenciler özellikle ikinci yabancı dil öğretimini gereksiz bulmaktadır. Öğrencinin yabancı dil öğrenmeye isteksiz olması öğretmenlerin ve müfredatın öğrenme üzerine olan etkisini olumsuz etkileyecektir.

Diğer bir sorun ise ikinci yabancı dil için ayrılan sürenin oldukça kısa ve zorunlu olarak ikinci yabancı dile başlama yaşının geç olmasıdır. Yabancı dil öğrenmenin uzun ve zahmetli bir iş olduğu düşünülürse, Türkiye'de ikinci yabancı dil için yaklaşık olarak haftada 2 saat ders yapılması oldukça yetersiz bir süredir. Öte yandan Türkiye'nin İngilizce için ayırdığı ders süresinin birçok Avrupa ülkesinden çok daha fazla olması yine sorunun ders saatinin artırılmasıyla çözülemeyeceğini göstermektedir. Burada dikkat edilmesi gereken nokta derslerin verimli şekilde işlenmesinin gerektiğidir.

Türkiye'de yabancı dil öğretimindeki sorunlar sadece sistemden kaynaklanmamakta hem öğretmenlerin ders işleme şekillerinden hem de öğrencilerin yabancı dile olan yaklaşımlarından kaynaklanmaktadır. Öğretmenlerin dilbilgisinden çok dört temel dil becerisine eşit oranda zaman ayırmaları, güncel yöntem ve materyaller kullanmaları, öğrencilerde yabancı dil öğrenimi için farkındalık yaratılmaları ve okullarda ikinci yabancı dile daha erken yaşlarda başlanıp daha uzun ders süresinin ayrılması sorunlara bir nebze de olsa çözüm olacaktır.

Kaynaklar

- Altın, R. (2017, Eylül 3). *Danimarka*. MEB Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü. <http://urn.meb.gov.tr/ulkelerpdf/DANIMARKA.pdf> adresinden erişildi.
- Beadle, S. & Scott, D. (2014). *Languages in education and training: Final country comparative analysis*. London: ICF GHK. 30 Eylül 2017'de http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/languages/library/studies/lang-eat_en.pdf adresinden erişildi.
- Can, E. & Can, İ.C. (2014). Türkiye'de ikinci yabancı dil öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 43-63.
- Datenerhebung (2015). *Deutsch als Fremdsprache weltweit*. Berlin: Auswärtiges Amt. 30 Eylül 2017'de <http://www.dw.com/downloads/29827615/statistik-2015-deutschlernersweltweit.pdf> adresinden erişildi.
- Demirel, Ö. (2011). *Yabancı dil öğretimi: dil pasaportu- dil biyografisi- dil dosyası*. Ankara: Pegem Akademi.

- EF English Proficiency Index (2016). *The world's largest ranking of countries by English skills. Introducing the sixth edition.* EF Education First. 30 Eylül 2017'de <http://www.ef.com.tr/epi/> adresinden erişildi.
- European Commission (2015). *Education and training monitor 2015.* Luxembourg: Publications Office of the European Union. 30 Eylül 2017'de http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/publications/monitor15_en.pdf adresinden erişildi.
- European Commission, EACEA, Eurydice (2017a). *Key data on teaching languages at schools in Europe-2017 edition. Eurydice report.* Luxembourg: Publications Office of the European Union. 30 Eylül 2017'de https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/0/06/KDL_2017_internet.pdf adresinden erişildi.
- European Commission, EACEA, Eurydice (2017b). *Recommendet annual instruction time in full-time compulsory education in Europe-2016/17. Eurydice -Facts and figures.* Luxembourg: Publications Office of the European Union. 30 Eylül 2017'de https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/e/eb/Instruction_Time_2016_17.pdf adresinden erişildi.
- European Commission, EACEA, Eurydice (2017c). *Eurydice brief key data on teaching languages at school in Europe.* Publications Office. 30 Eylül 2017'de <http://eurydice.indire.it/wp-content/uploads/2017/09/Eurydice-Brief-Key-Data-on-Teaching-Languages-at-School-in-Europe.pdf> adresinden erişildi.
- Eurostat, (2014). *Foreign language learning statistics.* 30 Eylül 2017'de http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Foreign_language_learning_statistics#Main_statistical_findings adresinden erişildi.
- Eurostat Newsrelease (2016). *Foreign language learning. More than %80 of primary school pupils in the EU were studying a foreign language in 2014. English clearly dominant.* Eurostat Press Office. 29 Eylül 2017'de <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7662394/3-23092016-AP-EN.pdf/57d3442c-7250-4aae-8844-c2130eba8e0e> adresinden erişildi.
- Eurostat Pressemitteilung (2014). *Europäischer Tag der Sprachen Englisch, Französisch und Deutsch waren 2012 nach wie vor in der Sekundarstufe I die am häufigsten erlernten Fremdsprachen in der EU28... .. aber der Anteil der Schüler, die Spanisch lernten, stieg stärker an.* Eurostat Pressestelle. 29 Eylül 2017'de <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/5177330/3-25092014-AP-DE.PDF/3da808c7-f3df-4dea-8990-ecb5f1ee9873> adresinden erişildi.
- Eurydice (2001). *Eurydice studies: Foreign language teaching in school in Europe.* Belgium: European Unit. 30 Eylül 2017'de http://www.indire.it/lucabas/lkmw_file/eurydice/foreign_language_teaching_EN_2001.pdf adresinden erişildi.
- Jakobsen, F. (2001). Deutschunterricht und Germanistikstudium in Dänemark. G. Heibig, L. Götze, G. Henrici, H. J. Krumm (Ed.). *Deutsch als Fremdsprache. Ein internationales*

- Handbuch* içinde (ss. 1666-1670). Berlin/New York: Walter de Gruyter GmbH&Co.KG. (Handbücher zur Sprach-und Kommunikationswissenschaft Halbband 2)
- MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü (2017). *Ortaöğretim Almanca dersi öğretim programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Ministry of Education Denmark. (2017). *Primary and lower secondary education*. 30 Eylül 2017'de <http://eng.uvm.dk/primary-and-lower-secondary-education/about-primary-and-lower-secondary-education> adresinden erişildi.
- Mischke, J. (2011). *Kurznachrichten: Deutsch als Fremdsprache in den Ländern der Europäischen Union. Wirtschaft und Statistik*. Wiesbaden: Statistisches Bundesamt. 29 Eylül 2017'de https://www.destatis.de/GPStatistik/servlets/MCRFileNodeServlet/DEAusgabe_derivate_00000116/1010200111124.pdf;jsessionid=08B29A5AE6AAE8C9AC3284766A190F3B adresinden erişildi.
- Mortensen, O. P. (2005). Why Danes detest test: The Danish approach to curriculum thinking-a remnant from the past or a model for the future? . *Humanising and Language Teaching*, 5.
- Nielsen, M. (2010). Deutsch in Dänemark. H.J. Krumm, C. Fandryc, B. Hufeisen, C. Riemer (Eds.). In *Deutsch als Fremd-und Zweitsprache. Ein internationales Handbuch* içinde (ss.1642-1645). Berlin/New York: Walter de Gruyter GmbH& CO.KG. (Handbücher zur Sprach-und Kommunikationswissenschaft).
- Pflug, R. (2009, Mart 13). Globalisation generates interest in German language in Asia. *Deutsche Welle*. 29 Eylül 2017'de <http://www.dw.com/en/globalisation-generates-interest-in-german-language-in-asia/a-5214157> adresinden erişildi.
- Sator, C. (2015, Nisan 21). Deutsch ist wieder im Kommen- nur in einem Land so gar nicht. *Stern*. 29 Eylül 2017'de <http://www.stern.de/politik/ausland/deutsch-im-trend--weltweit-lernen-15-4-millionen-menschen-die-deutsche-sprache-6210076.html> adresinden erişildi.
- Sercu, L. (2002). Implementing intercultural foreign language education. Belgian, Danish and British teacher's professional selfconcepts and teaching practies compared. *Evaluation and Research in Education*, 16(3), 150-165.
- Statistisches Erhebungen (2010). *Die deutsche Sprache in der Welt*. Berlin, Bonn, Köln, München: Netzwerk Deutsch. 29 Eylül 2017'de <https://www.goethe.de/resources/files/pdf19/5759818-STANDARD.pdf> adresinden erişildi.
- Swendsen, P. L, Mondahl, S. M., & Faizi, Z. (2014). Using photostory, moviemaker and voki to motivate Danish upper secondary students to learn German language and cultur- an empirical qualitative study of student's perceived intrinsic Motivation. *Tidsskriftet Læring og Medier (LOM)*, 7(12), 1-20.